

KO TE

KAHITI O NIU TIRENI.

HE MEA TA I RUNGA I TE MANA O TE KAWANATANGA.

PONEKE, TAITE, NOEMA 24, 1921.

Panuitanga Whenua Maori hei Whenua Karauna.

Tari Maori, Poneke, 15 o Noema, 1921.

HE whakaaturanga tenei i runga i te Panuitanga i tuhia i te 14 o nga ra o Noema, 1921, ka panuitia te whenua e mau i roto i te Kupu Apiti i raro iho nei kua riro hei whenua Karauna.

KUPU APITI.

PARIHAKA 11C 2B 1 Poraka : Tona nui e 86 nga eka ; Takiwa Ruuri o te Cape.

J. G. COATES, Minita mo nga Mea Maori.

Panuitanga Whenua Maori hei Whenua Karauna.

Tari Maori, Poneke, 15 o Noema, 1921.

HE whakaaturanga tenei i runga i te Panuitanga i tuhia i te 14 o nga ra o Noema, 1921, ka panuitia te whenua e mau i roto i te Kupu Apiti i raro iho nei kua riro hei whenua Karauna.

KUPU APITI.

PARIHAKA 48B, Karaati 3945, wahi o Tekiona 48, Poraka XIV : Tona nui 154 nga eka ; Takiwa Ruuri o te Cape.

J. G. COATES, Minita mo nga Mea Maori.

Panuitanga Whenua Maori hei Whenua Karauna.

Tari Maori, Poneke, 15 o Noema, 1921.

HE whakaaturanga tenei i runga i te Panuitanga i tuhia i te 14 o nga ra o Noema, 1921, ka panuitia te whenua e mau i roto i te Kupu Apiti i raro iho nei kua riro hei whenua Karauna.

KUPU APITI.

NGATITUHEKFRANGI 13 Poraka, 1892 Ake Rihi, Karaati 3947, Hoko Nama 2, Wahanga 1, Tekiona 42, Poraka II : Tona nui e 204 nga eka ; Takiwa Ruuri o Opunake.

J. G. COATES, Minita mo nga Mea Maori.

Kahiti -A.

Panuitanga Whenua Maori hei Whenua Karauna.

Tari Maori, Poneke, 15 o Noema, 1921.

HE whakaaturanga tenei i runga i te Panuitanga i tuhia i te 14 o nga ra o Noema, 1921, ka panuitia te whenua e mau i roto i te Kupu Apiti i raro iho nei kua riro hei whenua Karauna.

KUPU APITI.

NGATITAMARONGO 24A, Karaati 3936, wahi o Tekiona 71, Poraka IX : Tona nui e 51 nga eka ; Takiwa Ruuri o Opunake.

J. G. COATES, Minita mo nga Mea Maori.

Panuitanga Whenua Maori hei Whenua Karauna.

Tari Maori, Poneke, 15 o Noema, 1921.

HE whakaaturanga tenei i runga i te Panuitanga i tuhia i te 14 o nga ra o Noema, 1921, ka panuitia te whenua e mau i roto i te Kupu Apiti i raro iho nei kua riro hei whenua Karauna.

KUPU APITI.

RAIOMITI Rahui Maori 23A, wahi o Tekiona 23, Poraka V, Takiwa o Fitzroy : Tona nui 1 eka e 2 nga ruuri ; Takiwa Ruuri o Paritutu.

J. G. COATES, Minita mo nga Mea Maori.

Panuitanga Whenua Maori hei Whenua Karauna.

Tari Maori, Poneke, 15 o Noema, 1921.

HE whakaaturanga tenei i runga i te Panuitanga i tuhia i te 14 o nga ra o Noema, 1921, ka panuitia te whenua e mau i roto i te Kupu Apiti i raro iho nei kua riro hei whenua Karauna.

KUPU APITI.

ORIMUPIKO Poraka, 1892 Ake Rihi, Karaati 3924, Hoko Nama 2, Tekiona 16, Poraka VIII : Tona nui 192 nga eka ; Takiwa Ruuri o Opunake.

J. G. COATES, Minita mo nga Mea Maori.

Panuitanga Whenua Maori hei Whenua Karauna.

Tari Maori, Poneke, 15 o Noema, 1921.

HE whakaaturanga teneti i runga i te Panuitanga i tubia i te 14 o nga ra o Noema, 1921, ka panuitia te whenua e mau i roto i te Kupu Apiti i raro iho nei kua riro hei whenua Karauna.

KUPU APITI.

Ko tera nui o te whenua i roto i te Takiwa Whenua o Haaki Pei, kei roto i Poraka II, o te Takiwa Ruuri o Waimarama, ko tetahi wahi o Waimarama 3A 6B 6B Poraka, tona nui e 430 nga eka nui iti atu hoki iti iho ranei, i rohea ki te taha raki-rawhiti e te nuinga o Waimarama 3A 6B 6A mo te 1,110-1 riniki (*links*) te roa; ki te taha tonga-rawhiti e tetahi rahui mo te rori tona whanui 100 riniki (*links*) i te taha takutai; ki te taha tonga-rato e Waimarama 3A 6B 6C e 8,937-2 riniki (*links*) te roa; a ki te taha raki-rato e te rori mo te katoa e 7,391-4 riniki (*links*) te roa, i nui iti atu i hoki iti ranei enei riniki (*links*).

J. G. COATES, Minita mo nga Mea Maori.

Nga Paero o te Kaunihera Maori o te Takiwa o Wairoa i raro i te Ture Kaunihera Maori, 1900, me te Ture mo te Ora, 1920, kua whakaaetia.

Tari o te Minita Maori, Poneke, 1 Noema, 1921.

HE whakaatu tenei kua pai te Kawana-Tianara ki te whakaac i nga paero e whai ake nei i hanga ia e te Kaunihera Maori o te Takiwa Kaunihera Maori o Wairoa i raro i nga tikanga o tekiona tekau ma ono o te Ture Kaunihera Maori, 1900.

J. G. COATES, Minita mo nga Mea Maori.

Kua whakaaetia.

JELLCOFF, Kawana-Tianara.

KAUNIHERA MAORI O TE TAKIWA MAORI O WAIROA.

NGA PAERO.

TENEI te Kaunihera Maori o te Takiwa Maori o te Wairoa i whakaturia i raro i te Ture Kaunihera Maori, 1900, me ona menemana me te Ture o te Ora mo te Katoa, 1920, ka hanga nei i enei tikanga-whakahaere hei whakapi mo nga tikanga whakahaere i perchitia ki te *Kahiti o Niu Tireni* i te 24 o Mache, 1902, i raro i te mana o aua Ture, me timata te whai mana o aua tikanga-whakahaere a te wa a whakaaetia ai e te Kawana-Tianara, me te panuitanga o aua mea i roto i te *Gazette* me te *Kahiti*.

WHAKAMARAMA.

I roto i enei tikanga-whakahaere, mehemea ia kaore e taupatu ana ki nga kupu e whai ake nei, a mehemea kaore i motuhake te takoto a etahi atu whakamaramatanga, koia enei o ratou tikanga:—

“Tua Ture” tona tikanga ko te Ture Kaunihera Maori, 1900, me ona menemana me te Ture o te Ora mo te Katoa, 1920.

“Te Kaunihera” tona tikanga ko te Kaunihera Maori o te Takiwa Maori o Wairoa i whakaturia i raro i aua Ture.

“Komiti” ara “Komiti Marae” tona tikanga ko te Komiti Marae o tetahi kainga Maori i whakaturia e te Kaunihera i raro i nga tikanga o aua Ture.

“Takiwa” tona tikanga ko te Takiwa Maori o Wairoa i panuitia e te Kawana-Tianara i raro i aua Ture.

“Taone Maori” tona tikanga he Taone Maori i whakaturia i raro i te Ture Taone Maori, 1895.

“Whakatakotoria” tona tikanga i whakatakotoria e nga tikanga whakahaere i hangaia i raro i aua Ture, e enei paero ranei.

(A.) NGA TIKANGA WHANUI.

1. Ko nga matenga tupapaku katoa ma nga whanaunga tata o te tupapaku, a, mehemea kei te ngaro ke ratou ma te tangata nona te whare, e noho ana ranei i roto i te whare i mate ai te tupapaku, e whakaatu ki te Kai-rehita mo nga Whanautanga, Matenga Tupapaku, Marenatanga Maori tino tutata, i roto i nga haora e toru tekau ma ono i muri iho o te matenga. Ko te tangata e takahi ana i tenei tikanga ka ahei kia whua ia kia utu i te moni kua e neke atu i te kotahi pauna.

2. I ia matenga tupapaku, mehemea kaore tetahi takuta whai raihana i tae kia kite i taua tupapaku, me uiui e te komiti nga ahuatanga katoa i pa ki taua matenga, ara, te ahua o te mate, te roa o te paanga o te mate, te mahinga i te tupapaku, nga ingoa o nga tangata i mahi, i tiaki ranei i te tupapaku,

a me tuku te ripoata o taua uiuinga ki te Kai-rehita mo nga Whanautanga, Matenga Tupapaku, Marenatanga Maori tino tutata.

3. Ko nga tupapaku mehemea ka mate i waenganui i te 15 o nga ra o Mache me te 15 o nga ra o Hepetema (e uru ana ano ia aua ra), i roto i te tau, me tanu i roto i nga ra e wha i muri iho o te matenga; a mehemea ka mate i waenganui i te 16 o nga ra o Hepetema me te 14 o nga ra e Mache (e uru ana ano ia au ra), me tanu tonu i nga ra toru i muri iho o te matenga, haunga ia mehemea ka takoto ke te whakahaere a te Apiha Whakahaere i te Ora mo te Takiwa, a te Apiha Whakahaere o te Ora mo nga Maori ranei.

4. Kite mate he tupapaku i runga i te paanga mai o tetahi mate rere (*infections*) me tanu tonu te tinana i roto i nga haora e rua tekau ma wha i muri iho o te matenga. Me hari tonu atu hoki te tupapaku i te whare, teneti, hehipera, i te wahi ranei i mate ai, ki te urupa kua e whakatakotoria ki tetahi whare, kainga ranei i te huarahi, a me kua hoki e whakaaetia kia tu he tangihanga.

5. Ma nga whanaunga tata o te tupapaku, a, mehemea kei te ngaro ke ratou me te tangata nona te whare, e noho ana ranei i roto i te whare i mate ai te tupapaku, e whakatu-tuki nga tikanga o nga paero 3 me 4; a ka whakaekea te he ki runga ki a ratou, ki tetahi ranei o ratou mo te takahi i aua paero i runga ano ia i ta te Kaunihera i kite ai he tika a ka ahei kia whainatia ia kia utu i te moni kua kua e neke atu i te rima pauna mo ia haranga.

6. E kore rawa e pai, haunga ia mehemea e whakaaetia ana e te Kaunihera, kia tanumia te tupapaku ki tetahi wahi ke atu i te urupa e mohiotia ana e nga tangata Maori o tetahi kainga Maori he wahi tanumanga tupapaku, kua rehitatia ranei, kua ata wehea ranei e ratou, e tetahi atu ropu whai mana ranei, hei urupa tanumanga tupapaku.

7. E kore rawa e pai kia whakatakotoria tetahi tupapaku ki roto, ki te roro ranei, o tetahi whare runanga, ki te marae ranei o taua whare, engari me whakatakoto ki tetahi wahi, tata mai, e whakaritea e te tiamana o te Komiti.

(B.) NGA WHARE.

8. Kua rawa tetahi tangata e hanga whare noho ki runga ki tetahi wahi kaore nei o reira ake huarahi, he mea hanga atu ranei ki raro whenua hei hari ke i te wai kia kore ai taua wahi a takoto maku, kia kore ai ranei te wai e heke atu ki reira tu ai kei riro hei take a pa mai ai he mate ki nga tangata e noho ana i roto i taua whare. Me ata hanga me whakatuapuku ranei te kaupapa whenua o raro o ia whare noho kia kore ai e heke e tu ranei he wai ki raro o taua whare o tetahi wahi ranei o taua whare. Mehemea te wahi i tu ai tetahi whare, i runga i te whakaaro iho tera e puta mai i reira he mate mo nga tangata noho i roto i taua whare, ka ahei te Kaunihera kite whakahaere i te tangata nona, i te tangata ranei e noho ana i roto i taua whare, kia nekehia taua whare ki tetahi atu wahi he ora ake i reira.

9. Kite hanga tetahi tangata i tetahi whare noho, me hanga e ia i a ruuma e whakaarohia ana hei nohoanga tangata kia kua e hoki iho i te 8 putu e 6 inih i te teitei ake i te puroa ki te tuani a puta noa; otia ko ia ruuma e whakaarohia ana hei ruuma he tauheke nei te tuani, he tuani kore raina ranei, me kua e hoki iho i te 9 putu te teitei ake i te puroa ki te tuani, a kia neke atu, i te hawhe o te rahi o te ruuma te wahi me pera te mahinga, a kia kua rawa hoki he pakitara o taua ruuma e hoki iho i te 5 putu te teitei ake ki te whaitianga iho o te tuani.

10. Kite hanga tetahi tangata i tetahi whare noho, me whakarite hoki e ia mo ia ruuma moenga o taua whare ka eke ake i te 36 koea putu te nui o te puroa e wehe mo ia tangata mo ia tamariki tokorua ranei kei raro iho i te tekau nga tau te pakeke, e moe ana i roto i taua ruuma; a ko te wini, hanga ia nga kurupae, me hanga kia rite ki te tahi-tekau o te rahi o te puroa o taua ruuma te nui, a me hanga kia taea ai te whakatuwhera tetahi hawhe o taua wini.

11. Kite hanga tetahi tangata i tetahi whare noho, me mahi he puroa rakau mo ia ruuma moenga kia takoto ai he wahi tuwhera ki waenganui o te taha whakararo o nga kurupae pupuri ake i taua puroa rakau me te whenua, kia 4 inih i te rewanga ake o ia wahi, a me ata hanga hoki e ia kia uru tonu ai te hau pai ki raro o taua whare.

12. Mo te taha ki nga whare kua oti ke te hanga mehemea te hanganga e takoto ke ana i nga tikanga o tekiona B rarangi 10 me 11, ka ahei te Kaunihera kite whakahaere i te tangata nona, e noho ana ranei i roto i taua whare, kia whakarereketia kia honoa atu ranei ki taua whare nga wahi e whakaarohia iho ana e tau ana kia peratia.

13. Ka ahei te Kaunihera, a mehemea ranei ka whakahaere peratia ia e te Apiha Whakahaere i te Ora mo te takiwa, e te Apiha Whakahaere i te Ora mo nga Maori ranei, kite whakahaere kia nekehia, kia wawahia ranei tetahi whare e takoto paru ana, e takoto kino ana ranei mehemea ia ki tana titiro e kore rawa e tau kia noho he tangata ki roto ki taua whare; mehemea ranei ka kore te tangata nona, e noho ana ranei i roto i taua whare, e rongu kite whakarite i te whakahaere a

tetahi panui kia whakapaia, kia whakahoutia, kia nekehia kia wawahia ranei e ia taua whare.

14. Ka ahei te Tiamana o te Komiti, tetahi tangata ranei kua whakamanaia mo tera taha, kite tuku i tetahi panui a tuhituhi whakahau i te tangata nona, e noho ana ranei. i roto i tetahi whare e takoto paru ana, e takoto kino ana ranei, kia whakapaia e ia kia meatia ranei e ia kia whakapaia taua whare i roto i tetahi wa e whakaritua i roto i taua panui.

15. Kite turi tonu tetahi tangata, kite kore ranei ia e rongu kite whakarite i tetahi panui whakaneke, whakare-roke, whakapai ranei i tetahi whare i raro i nga tikanga o nga rarangi 8, 10, 11, 12, 13, me 14 ka ahei kia whainatia ia kia utu i te moni kia kaua e neke atu i te kotahi pauna mo te hara tuatahi, i te rima pauna mo ia haranga a muri iho, a kite mau tonu turi, tona kore ranei e rongu kite whakarite i tetahi panui, ka ahei te Komiti kite whakahau kia whakaitia taua mahi. Ko nga moni a te Komiti e pau mo taua whakanekehanga, whakareketanga, whakapainga ranei ka meinga tena hei nama ki te Komiti he mea e taetae te hamene ki te aroaro o te Kooti Whakawa Hara kia utua.

16. Kei te Komiti te whakaaro kite whakangawari kite whakamama ranei i nga tikanga o nga rarangi 8, 12, 13, me 14 i runga ake nei, mehemea ka tupono he kaumatua, he turoro, he ngoikore ranei te tangata e noho ana i roto i tetahi o aua tu whare kua kiia ake nei, kia kore ai e pa uua aua tikanga ki taua tangata. Me whakaatu e te Tiamana o te Komiti ki te Tiamana o te Kaunihera taua take me ona ahuatanga katoa, hei reira te Kaunihera whiriwhiri ai i tetahi huarahi e taetae ai te whakapau he moni hei whakapai i aua tu whare o aua tangata kaumatua, turoro, ngoikore ranei.

17. Ma te tangata nona tetahi whare, e noho ana ranei i roto i tetahi whare, e arai kia kore ai e neke ake te nui o nga tangata e moe i roto i te ruuma o taua whare i te tokomaha kua whakaritua e te rarangi 10 e tau ana mo tetahi puroa pera tonu nui. Kite takahia teni tikanga ka ahei kia whainatia taua tangata kia utu i te moni kia kaua e neke atu i te rima hereni mo te hara tuatahi, a kia kaua e neke atu i te tekau hereni mo ia haranga a muri iho.

Nga Whare Whakanekeke me nga Whare mo nga wa Poto.

18. Ko te tangata nona, tera ranei e noho mo tetahi wa poto ki roto ki tetahi teneti, wharau, whare, ki roto ranei ki tetahi mea i hangaia peratia, mana e mea kia pai, kia maroke, kia kaha ki nga tupuhi, kia whiwhi ranei ki te hau pai taua teneti, whare ranei. Me whakarite hoki e ia kia 16 koea putu te rahi o te puroa e wehe mo ia tangata mo ia tamariki tokorua ranei ki raro iho i te tekau nga tau te pakeke.

19. Ko te tangata nona, tera ranei e noho i roto i tetahi teneti, wharau, whare, i tetahi mea ranei i hangaia peratia, e takoto kino ana, e puta mai ana ranei he mate i reira, a i runga ranei i te apiapi rawa o te noho a nga tangata o roto i taua teneti, whare ranei tera e pa mai he mate ki a ratou, ahakoa no taua whanau ake ano, he tangata rawaho ranei, ka kiia kua hara ia, a e ahei ana kia whainatia kia utu ia i te moni kia kaua e neke atu i te kotahi pauna mo te hara tuatahi, kia kaua e neke atu i te rima pauna mo ia haranga a muri iho.

Nga Whare Runanga.

20. Ko nga tikanga o rarangi 8 e pa ana ki te wahi tuunga whare noho ka pa ano hoki ki nga whare runanga.

21. Ko nga tikanga o te rarangi 11 e pa ana ki te hanganga puroa ka pa ano hoki ki nga whare runanga.

22. Ko nga whare runanga katoa, kia whiwhi ai i te hau pai e rite ana mo reira, me mahi he wini ki ia pito o te whare, a i runga i te hanganga i te wini me mahi kia taetae ai tetahi hawho o taua wini te whakatuwhera.

23. Me hanga he whare paku e tau ana ki te whakaaro o te Apiha Whakahaere i te Ora mo te Takiwa, o te Apiha Whakahaere i te Ora mo nga Maori ranei, mo nga whare runanga katoa; kia wehe ke ano mo nga taane, a kia wehe ke ano hoki mo nga wahine.

24. Me kaua rawa nga mea tahinga, nga paru ranei e whakahauptia ki raro o te puroa o tetahi whare runanga.

25. Ma te Komiti e whakahaere nga tikanga katoa e pa ana ki nga mahi whakarereke, whakahou ranei i raro i enei paero, a mehemea te tangata nona, nga tangata ranei e whaitake ana ki tetahi whare runanga ka turi kite whakautuki i ana whakarereketanga, whakahoutanga ranei ka ahei kia tutakina taua whare runanga kia tutuki ra ano te whakarite i nga tikanga o aua paero.

(C.) **NGA AWA KERI.**

26. Ma te Kaunihera e hanga nga paero e pa ana ki nga awa keru e tau ana ki nga ahuatanga o tona takiwa, i runga ano ia i ta te Apiha Whakahaere i te Ora mo te Takiwa, i ta te Apiha Whakahaere i te Ora mo nga Maori ranei e whakawa ai.

(D.) **NGA PARU O TE MARAE.**

27. Kaua rawa he hamuti, he mea rukenga, he otaota haunga ranei e whiua e whakatakotoria, e tukuna ranei kia

heke ki roto ki tetahi puna wai, ki tetahi awa ranei e rere ana ma roto ma te taha ranei o tetahi kainga Maori mehemea taua awa e meatia ana hei wai inu hei wai kai ranei ma nga tangata o taua kainga o tetahi atu kainga e tu tahi ana, e takoto tahi ana ranei i te taha o taua puna, awa ranei.

28. E kore rawa e paingia tetahi tangata nona tetahi whare, e noho ana ranei i roto i tetahi whare i roto i tetahi kainga Maori, kia tuku i etahi hamuti, mea rukenga, otaota haunga, i etahi atu mea kino ranei kia haupu ana, kia takoto ana ranei i te marae, i nga taha ranei o taua kainga e whai putake mai ai mo tetahi mate, e puta mai ai ranei he haunga.

29. Kaua e tanumia he hoiho, he kau, he hipi, he kuri, tetahi atu kararehe ranei ki roto i te rohe o tetahi kainga Maori.

30. E kore e pai kia whiua atu, kia waiho ranei e tetahi tangata tetahi kararehe kua mate, ki runga i tetahi wahi i roto i tetahi kainga Maori, e puta mai ai he haunga kino.

31. Kite takahi te tangata i tetahi o nga paero 27, 28, 29, me 30 ka ahei kia whainatia ia kia utu i te moni kia kaua e neke atu i te tekau hereni.

(E.) **WHANGAITANGA KARAREHE.**

32. E kore e pai tetahi tangata kia whangai, kia tuku ranei i etahi poaka kia haere noa ana i roto i tetahi kainga Maori, kite tiaki poaka ranei e whai putake mai ai mo tetahi mate, i runga ranei i taua whangaitanga ka paruparu te wai inu, a mea ake ranei meatia hei wai inu, wai kai, wai ranei mo tetahi whare tuunga miraka; e kore ano hoki tetahi tangata, i muri iho o te paahitanga o teni paero, e paingia kia waiho kia tu ana tetahi whare poaka ki tetahi wahi e hoki iho ana i te 150 putu te tawhiti atu i tetahi whare, i tetahi whare noho, whare kura ranei, i tetahi atu whare ranei e whakaarohia ana hei wahi tuunga kai, takanga kai ranei ma nga tangata, a kia kaua hoki e hoki iho i te 50 putu te tawhiti atu i te rori, i te rohe ranei o tetahi kainga e nohoia ana e te tangata.

(F.) **NGA WHARE-PAKU.**

Nga Huarahi Whakahaere mo nga Whare-Paku.

33. Me hanga e te tangata nona tetahi whare, e noho ana ranei i roto i tetahi whare, he whare-paku mo tona kainga.

34. Kite hangaia e tetahi tangata he whare-paku mo tetahi kainga, me hanga taua whare-paku ki tetahi wahi kia kaua e hoki iho i te 10 putu te tawhiti atu i tetahi ruuma e nohoia ana e te tangata, i tetahi ruuma ranei e whakaarohia ana hei wahi tuunga kai.

35. Ka whai hara te tangata e hanga ana i tetahi whare-paku mo tetahi kainga mehemea ka hangaia e ia taua whare-paku ki tetahi wahi e hoki iho ana i te 40 putu te tawhiti atu i tetahi puna wai, awa wai ranei e inumia ana, meake ranei ka tikina atu i reira he wai inu, he wai kai ranei ma nga tangata, mehemea ranei ka hangaia te whare paku ki tetahi wahi e poke ai taua wai.

36. Ko nga whare-paku katoa me hanga kia pai tonu, kia kaha ano hoki. Me mahi hoki he wahi puareare kia tata ake ki te tuanui hei urunga mai mo te hau o waho, mo te hau pai. Me mahi kia kapi katoa nga tara o te whare-paku, a ka mahi hoki he tatau:—

(a.) Kite hanga tetahi tangata i tetahi whare-paku-oko mo tetahi kainga me hanga e ia taua whare-paku ki tetahi wahi a i runga ano i te ahuatanga e tangatanga ai te haere atu o te tangata ki reira, kite whakapai, kite hari ke ranei i nga hamuti o taua whare-paku.

(b.) Ko te nohoanga o taua whare-paku-oko, ko te puare o taua nohoanga me te wahi tuwhera i raro iho mo taua nohoanga, me ata whakarite te mahi ki te huarahi e tangatanga ai mo te tango ake i te oko tuunga hamuti ara kia kaua e hoki iho i te kotahi putu te roa, te whanui, me te hohonu; he mea ata whakariterite a whakaturia ai ki raro o taua nohoanga, kia tu hangai hoki kia kore ai e maringi ke ki te puroa, e heke ke atu ai ranei ki nga taha o taua wahi tuwhera i raro iho o taua nohoanga, kia whaiti ai ranei te heke o nga kino ki roto ki te oko hamuti, ina tukuna rukua atu ranei ma roto i te puare o taua nohoanga.

(c.) Me ata hanga te nohoanga o taua whare-paku-oko kia taetae ai taua nohoanga katoa, tetahi wahi ranei te whakatuwhera kia tangatanga ai te tae iho ki te wahi tuwhera o raro iho i te nohoanga horoi ai, kite hari ke atu ranei i reira, kite whakahangai ranei i te tu ki reira o te oko hamuti e tika ana mo reira.

(d.) Ko te oko tuunga hamuti mo ia whare-paku-oko me hanga i tetahi mea kaha i runga ano ia i tetahi taura e kore ai e tuturu e maringi ke ranei nga paru o taua oko. Me hanga hoki he taupoki hei tutaki iho i te puare o te nohoanga, a me waiho tonu hoki taua taupoki kia mau ana i nga wa katoa e takoto watea ana taua nohoanga.

37. Ma te tangata e noho ana i tetahi kainga he whare-paku to reira e tiaki pai, e whakaora, e horoi, e mea ranei kia takoto ma taua whare-paku.

38. Ma te tangata nona, e noho ana ranei i roto i tetahi whare kua oti nei te hanga he whare-paku mo reira, e riringi e mea ranei kia ruiruia he oneone maroke, he para kaininga rakau ranei, he pungarehu ranei kia ngaro iho ai nga hamuti, kia kore ai hoki e puta ake he haunga o reira.

Nga Huarahi Whakahaere mo nga Whare-paku-oko.

39. I te wahi he whare-paku-oko kei reira, ko te mahinga me te horoinga me whakahaere i runga i te huarahi e whai ake nei:—

(a.) Kite hanga tetahi tangata i tetahi whare-paku-oko mo tetahi kainga me hanga e ia taua whare-paku-oko ki tetahi wahi a i runga ano i te ahuatanga e tangatanga ai te haere atu o te tangata ki reira, kite whakapai, kite hari ke ranei i nga hamuti o taua whare-paku.

(b.) Ko te nohoanga o taua whare-paku-oko, ko te puare o taua nohoanga me te wahi tuwhera i raro iho o taua nohoanga me ata whakarite te mahi ki te huarahi e tangatanga ai te tango ake i te oko tuunga hamuti ara kia kua e hoki iho i te kotahi putu te roa, te whanui, me te hohonu: he mea ata whakariterite a whakaturia ai ki raro o taua nohoanga, kia tu hangai hoki kia kore ai e maringi ke ki te puroa, e heke ke atu ai ranei ki nga taha o taua wahi tuwhera i raro iho o taua nohoanga, kia whaiti ai ranei te heke o nga kino ki roto ki te oko hamuti, ina tukuna rukea atu ranei ma roto i te puare o taua nohoanga.

(c.) Me ata hanga te nohoanga o taua whare-paku-oko kia taea ai taua nohoanga katoa, tetahi wahi ranei te whakatuwhera kia tangatanga ai te tae iho ki te wahi tuwhera o raro iho i te nohoanga horoi ai, kite hari ke atu ranei i reira, kite whakahangai ranei i te tu ki reira o te oko hamuti e tika ana mo reira.

(d.) Ko te oko tuunga hamuti mo ia whare-paku-oko me hanga i tetahi mea kaha i runga ano ia i tetahi tauria e kore ai e tuturu e maringi ke ranei nga paru o taua oko. Me hanga hoki he taupoki hei tutaki iho i te puare o te nohoanga, a me waiho tonu hoki taua taupoki kia mau ana i nga wa katoa e takoto watea ana taua nohoanga.

40. Ma te tangata e noho ana i roto i tetahi whare a mea kia ringhia a kia horoia hoki nga oka tuunga hamuti o nga whare-paku-oko o taua kainga. Kia kotahi te horoinga i te wiki; otia mehemea ka tere tonu te ki o taua oko tuunga hamuti, me maha atu nga horoinga i taua oko i te wiki kia kore ai e putake ake nga kino ki waho.

41. E kore rawa e pai kia tapuketia e tetahi tangata he hamuti ki tetahi wahi ke atu, engari ki roto ano ki tetahi rua keru; a me kua e hoki iho i te ono inih i te matotoru o te oneone tapuke ki te hangaitanga ki runga o te rua ina tapuketia taua rua.

42. Kua rawa e tapuketia he hamuti ki tetahi wahi kei raro iho i te 50 putu te tawhiti atu i tetahi whare noho, i te 60 putu ranei te tawhiti atu i tetahi puna wai. Ka ahei noa atu te mea i tetahi rua hei paepae hamuti, haunga ia te oko tuunga hamuti, mehemea ano hoki ka kore he kino o reira e heke atu ki tetahi wai whenua. Me hanga hoki he taupoki hei tutaki iho i te puare o te nohoanga, a me waiho tonu hoki taua taupoki kia mau ana i nga wa katoa e takoto watea ana taua nohoanga. Ko te nohoanga me nga taha, i raro o taua nohoanga, arai iho i taua rua, me ata mahi kia kore ai e uru he rango ki roto ki taua rua. Me kua rawa o tukuna kia eke ake te teitei o nga hamuti o tetahi rua ki te ono inih i te tata ake ki te hangaitanga ki runga o te whenua.

Nga Huarahi Whakahaere mo nga Whare-Paku-Rua.

43. I runga i te whakamananga a te kai-whakahaere i te Ora mo nga Maori, a tetahi Takuta o te Tari Whakaora ranei, a tetahi ranei o nga Kai-tiroiro Kainga kua whakaturia e te Tari Whakaora, ka ahei kia meatia hei te rua, haunga te oko e taea nei te hari ke, he paepae hamuti; otira me kua e haria taua rua ki tetahi wahi e heke atu ai he kino o reira hei mea e poke ai tetahi awa, puna wai ranei, a me kua hoki e hoki iho i te 30 putu te tawhiti atu i tetahi whare noho i tetahi whare tuunga kai ranei.

44. Me ata mahi he nohoanga mo nga whare-paku-rua katoa kia kore ai e uru he rango ki roto ki taua rua, a hei mea e tino tutuki ai taua tikanga me mahi he taupoki mo te puare o te nohoanga ka waiho kia mau ana i nga wa katoa e takoto watea ana te nohoanga o taua wharepaku.

45. I mua atu o te taenga ake o nga hamuti ki te 12 inih i ki raro iho o te hangaitanga ki runga o te rua, me tapuke ki te oneone pai nga rua o nga whare-paku-rua katoa. Kia oti rawa tera katahi ka whakanke ai i te whare-paku ki tetahi atu wahi.

(G.) *NGA MATE RERE.*

46. Mehemea ka puta he panui ma te Apiha Whakahaere te Ora mo te Takiwa a te Apiha Whakahaere i te Ora mo nga Maori ranei, tera kua pa he mate rere ki tetahi kainga, takiwa ranei, me kua rawa he hui e tu, he whakaminenga, he tangihanga ranei, engari kia puta ra ano he whakaatu tera kua watea taua kainga, takiwa ranei i taua mate katahi ano ka ahei ki te pera.

47. Mehemea ka puta he panui ki tetahi kainga takiwa ranei tera kua pa mai tetahi mate rere, me puta te kaha o te Komiti kite awhina i nga Kai-whakaako kura Maori, Neehi Maori, Kai-tiroiro Kainga, Takuta, Apiha Whakahaere i te Ora ranei kite kimi kia tere te kitea o nga turoro katoa e takoto mate ana i roto i taua kainga takiwa ranei. Kia tino whanui hoki te panui haere a te Komiti tera kua pa he mate rere ki taua takiwa. I muri iho o te taenga atu o te whakaatu ki tetahi tangata a kore ai ia e whakaatu tera he turoro kei roto i tetahi whare, puni ranei, nona e noho ana ranei i reira, ka ahei kia kiia kua takahi taua tangata i te ture.

48. E kore rawa e ahei kia haere ke atu, kia haria ketia ranei tetahi tangata e pangia ana, e whakaarohia ana ranei kua pangia e tetahi mate rere, ki tetahi atu whare, puni ranei, haunga ia mehemea e haria ana ki tetahi hohipera, kite kore i matua whakaaetia e tetahi Neehi, Kai-tiroiro Kainga, Takuta ranei.

49. Mehemea ka puta he whakahau pera ma tetahi Kai-tiroiro, Neehi Maori, ma tetahi Takuta ranei, me kua rawa tetahi tangata e noho ana i roto i tetahi whare, puni ranei he mate rere kai reira e haere ki tetahi atu whare e nohoinga ana e te tangata, ki tetahi atu takiwa ranei mehemea kaore he tiwhikete a tetahi takuta i a ia hei tohu kaore taua mate i a ia.

50. Kite mahia e tetahi tangata, kaore nei ia i te mea tohutohu na tetahi Takuta, Apiha o te Tari Whakaora ranei, tetahi turoro no waho atu o tana ake whanau, kite tuku ranei i nga tangata e pangia ana e te mate ki a hui ki roto i tona whare, ki a hui ranei ki tona kainga, ka ahei kia kiia kua takahi ia i te ture.

51. Kua rawa he kahu he paraikete etahi atu taputapu ranei o roto o te whare e haria ketia ki waho o tetahi whare he mate rere kei reira a i reira ranei, hei kakahu hei mahi ranei, kia tino oti ra ano aua mea katoa te rongoa e tetahi Neehi Maori, Kai-tiroiro Kainga, i raro ranei i nga tohutohu a tetahi takuta.

52. Kite takahia e tetahi tangata tetahi o enei pacro 45, 46, 48, me te 50 ka ahei kia whainatia ia kia utu i te moni kia kua e neke atu i te rima pauna mo ia haranga; a kite takahia ko te pacro 49, kia kua e neke atu te whaina i te rua tekau ma rima pauna.

(H.) *NGA TANGIHANGA, HUI, ME NGA WHAKAMINENGA.*

53. Ma te Komiti ano o te marae, takiwa ranei he tangihanga he hui he whakaminenga ranei kei reira e tu ana e whakahaere nga tikanga katoa e pa ana ki te ora o taua tangihanga, hui whakaminenga ranei.

54. Ma te Komiti e mea kia whakaritea nga tikanga e pa ana ki nga whare runanga, ara kia whakapaia, kia whakawhiwhia ki te hau pai, kia arai hoki te noho apiapi; kia whakapaia te marae me nga kauta, kia tika hoki te hari ke i nga paru me nga mea rukenga.

55. Ma te Komiti e whakarite nga whare-paku e tika ana, he mea e tau ana ki te whakaaro o te Apiha Whakahaere i te Ora mo te Takiwa, o te Apiha Whakahaere i te Ora mo nga Maori ranei, me wehe ke mo nga taane, me wehe ke ano hoki mo nga wahine; kia pai hoki te tiaki kia takoto ma tonu aua whare-paku.

56. Ma te Komiti e hanga he tikanga e kore ai e taka ho mea kino ki roto ki nga wai inu me nga wai kai.

57. Ma te Komiti e whakarite he tikanga kia kore ai te wa e tu ana tetahi tangihanga, hui, whakaminenga ranei e neke noa atu i te wa e tika ana, kei whai huarahi e pa mai ai he mate ki te katoa.

58. Me kua rawa e tukua e te Komiti nga tangata e pangia ana e tetahi mate taumaha kia takoto ana i roto i tetahi whare runanga, engari me kaha tona tohe kia haria ketia ki tetahi atu whare e tu motuhake ana, ki tetahi teneti ranei, a ki o ratou ake whare ano ranei.

59. Kite paru kite mimi ranei tetahi tangata i roto i tetahi kainga kaore ki tetahi wahi i ko ke atu o nga wahi kua whakaritea hei peratanga kua takahi ia i te ture, a, e ahei ana kia whainatia kia utu ia i te moni kia kua e neke atu i te tekau hereni mo ia haranga.

60. Ka ahei kia whakaturia e te Komiti tetahi ropu whakahaere i te ora hei whakatutuki i nga tikanga o tenei tekiona. Ko nga moni e pau mo te whakahaerenga i nga mahi ka meingatia ma nga moni o te tangihanga, hui whakaminenga ranei e whakaea i runga i te tikanga kohikohi, i runga ranei i tetahi tikanga e whakaarohia e te Komiti e tika ana.

61. Ki te mea kaore he Komiti i Whakaturia hei whakahaere i te Ora mo tetahi kainga he tangihanga, hui whakaminenga

ranei kei reira e tu ana, ma nga whanaunga tonu o te tupapaku ma nga kai-whakahaere ranei o te hui e whakatutuki nga tikanga o nga rarangi o tenei tekiona.

(I.) NGA WAI.

62. Ma te Kaunihera e hanga nga paero e pa ana ki nga wai inu me nga wai kai e tau ana ki nga ahuatanga o tona takiwa, i runga ano ia i ta te Apiha Whakahaere i te Ora mo te Takiwa, i ta te Apiha Whakahaere i te Ora mo nga Maori ranei e whakaae ai.

(J.) MO TE HAURANGI.

63. (1.) Kua he waipiro e tukua e haria mai, e inumia ranei ki roto ki tetahi pa, kainga Maori ranei i nga wa katoa.

(2.) Mehemea i tu tetahi hui nui i runga i te karanga, me tau ki runga i te tangata, i nga tangata ranei nana te karanga, te whiu mehemea ia, ratou ranei ka tuku, ka mea ranei kia tukua he waipiro ki nga manuhiri ki te tangata whenua ranei, ki tetahi ki tetahi ranei o ratou, kia kua e neke atu i te rima pauna.

(3.) Ki te kitea tetahi tangata e haurangi kino ana i roto tetahi kainga i tetahi hui Maori ranei, e ahei ana kia whiua ia ki te moni kia kua e iti iho i te rima hereni kia kua e neke atu i te kotahi pauna.

(4.) Tera e whai hara te tangata Maori, Pakeha ranei mehemea—

(1.) I a ia e haurangi ana, ka tomo ia ki roto i tetahi whare runanga, whare karakia, i tetahi atu whare ranei o te katoa i roto i te kainga.

(2.) Ka hari ia i te waipiro ki roto i tetahi kainga Maori.

(3.) Ka inu ia, ka mea ranei kia inu tetahi atu tangata i te waipiro i roto i tetahi whare runanga, whare karakia, whare ranei o te katoa.

A, ko taua tangata me whiu ki te moni, kia kua e iti iho i te rima hereni, kia kua e neke atu i te kotahi pauna mo te hara tuatahi, a, kia kua e neke atu i te rua pauna mo ia haranga i muri iho.

(K.) NGA KAI-HOKO TAONGA.

64. Me pa enei tikanga e whai ake nei ki nga Inia, ki nga Ahiria, me era atu tangata harihari haere i te taonga hei hokohoko ki roto i nga kainga Maori o roto o te takiwa ara :—

(1.) Kia whiwhi rawa taua tangata ki te raihana a te Kaunihera ka ahei ai ki te hokohoko taonga i roto i nga kainga Maori o te takiwa.

(2.) Ko taua raihana me penei i te Ahua B, a ka whaimana mo te takiwa katoa o te Kaunihera a ko te utu mo taua raihana kia rua pauna.

(3.) Ka ahei te Tiamana, te Karaka ranei o te Kaunihera tetahi ranei o nga mema o te Kaunihera i whakamanaia e te Kaunihera hei pera ki te whakaputa i taua raihana.

(4.) Ko nga moni katoa e utua ana mo nga raihana me tuku ki te tari o te Kaunihera.

(5.) Ki te pokanoa te tangata kaore ona raihana ki te hokohoko taonga i roto i nga pa Maori o te takiwa ka whiua ia ki te moni kia kua e neke ake i te rima pauna.

Ka ahei te Tiamana, te Karaka ranei, tetahi mema ranei o te Kaunihera, te Tiamana ranei o te Komiti Marae o tetahi kainga, kei reira nei tetahi hui e tu ana, ki te whakaputa raihana ki tetahi tangata e hiahia ana ki te hokohoko taonga i taua hui, ko te utu mo taua raihana kia tekau hereni. Mo era atu ahua mahi hokohoko e rima hereni. Ko te mana o taua raihana mo te wa anake o taua hui, kua e roa atu. Ki te hokohoko taonga tetahi tangata i taua hui, a kaore ona raihana penei, kaore ranei ona raihana i raro i tetahi atu o nga tikanga-whakahaere i runga ake nei, ka ahei kia whiua ia ki te moni kia kua e neke atu te rima pauna.

(L.) TE KAI-TUPEKA.

65. Ka whai hara te tangata, ahakoa he Pakeha he Maori ranei, e hoko ana, e hoatu ana ranei i te hikareti, i te tupeka, i te torori ranei ki tetahi tamaiti Maori kaore nei ano nga tau i eke ki te tekau ma rima, a e tika ana kia whiua ki te moni kia kua e neke atu i te rima pauna.

Ka whai hara tetahi tamaiti Maori, kaore nei ano i eke nga tau ki te tekau ma rima, mehemea ia ka kai i te tupeka, i te torori ranei, i te hikareti, i tetahi wahi ranei o te hikareti, a e tika ana kia whiua ia ki te moni kia kua e neke atu i te rima hereni mo te hara tuatahi, kia kua e neke atu i te tekau hereni mo te hara tuarua, kia kua e neke atu i te kotahi pauna mo te hara tuatoru, mo ia haranga ranei o muri iho.

(M.) NGA PUREI MONI.

66. Ko te tangata, ahakoa he Maori he aha ranei, e hiahia ana ki te whakatu whare pirioete ki roto i tetahi kainga Maori, a ko te tangata Maori e hiahia ana ki te whakatu whare

pirioete ki tetahi atu wahi i roto i te takiwa, haunga ia nga taone (engari nga rota Maori i roto i nga taone) me nga kainga Pakeha, me whiwhi i te tuatahi ki te raihana a te Kaunihera, ma te Kaunihera e whakaputa i runga i nga tikanga e whai ake nei :—

(1.) Ko taua raihana me penei i te Ahua C e mau nei i te Kupu Apiti.

(2.) Ko te utu mo taua raihana kia tekau pauna.

(3.) Ko te wa e mana ai taua raihana kia kotahi tau i muri iho i te ra i tuhia ai (haunga ia mehemea ka whakakorea e te Kaunihera i runga i nga tikanga i raro iho nei).

(4.) Ko nga whare pirioete me hanga kia whai huarahi mo te hau ki roto ki waho a me ata tiaki pai kia kua e paru.

(5.) Me puare nga whare pirioete i nga ra noa o te wiki, i waenganui i te 9 o nga haora o te ata me te 10 o nga haora o te po. Ko te tangata e takahi ana i tenei tikanga-whakahaere, ka ahei kia whiua ia ki te moni kia kua e neke atu i te kotahi pauna mo te hara tuatahi, kia kua e neke atu i te rua pauna mo te hara tuarua a ki te hara i muri iho e ahei ana kia whakakorea tona raihana.

(6.) E kore e pai kia tukua tetahi tamaiti Maori, kaore nei ano i eke nga tau ki te tekau ma rima, kia purei pirioete i roto i tetahi whare pirioete whai raihana, a mehemea ka kitea e purei ana i reira, ka ahei kia whiua te tangata i a ia te raihana, te tangata ranei e tiaki ana i te whare pirioete, ki te moni kia kua e neke atu i te rima pauna mo te hara tuatahi, a mo te hara tuarua ka ahei te Kaunihera ki te whakakore i te raihana.

(7.) Ki te hiahia kia whakahoutia te raihana me tuku mai te tono i mua atu o te wa e mutu ai te mana o te raihana.

(8.) Ko te tamaiti Maori kaore nei ano nga tau i eke ki te tekau ma rima e kitea ana e purei pirioete ahakoa i hea, ka ahei kia whiua ki te moni kia kua e neke atu i te rima hereni mo te hara tuatahi, kia kua e neke atu i te tekau hereni mo te hara tuarua, kia kua e neke atu i te kotahi pauna mo te hara tuatoru mo ia haranga ranei o muri iho.

(9.) Ko te tangata nana tetahi whare pirioete, teepu pirioete ranei i roto i tetahi kainga Maori, a ko te tangata Maori nana tetahi whare pera, teepu pera ranei i tetahi atu wahi i roto i te takiwa haunga ia nga taone (engari nga rota Maori i roto i tetahi taone Maori) me nga kainga Pakeha, mehemea kaore ia i whiwhi i te raihana a te Kaunihera, ka ahei kia whiua ia ki te moni kia kua e neke atu i te rua tekau ma rima pauna.

(10.) Ko te tangata e kitea ana e purei moni ana, ahakoa he purei kaari ko tetahi atu takaro ranei (haunga ia te pirioete ki nga wahi i ata raihanatia) i roto o te rohe o tetahi kainga Maori, ka ahei kia whiua ia ki te moni kia kua e neke atu i te tekau hereni mo te hara tuatahi, kia kua e neke atu i te kotahi pauna mo te hara tuarua, kia kua e neke atu i te rua pauna mo ia haranga o muri iho.

(11.) Ko te tangata nona tetahi whare, e noho ana ranei i roto i tetahi whare i roto i tetahi kainga Maori, mehemea e tukua ana e whakaaetia ana ranei e ia te purei moni (haunga ia te pirioete ki nga wahi i ata raihanatia) ki roto i taua whare, ka ahei kia whiua ki te moni kia kua e neke atu i te kotahi pauna mo te hara tuatahi, kia kua e neke atu i te rua pauna mo te hara tuarua, kia kua e neke atu i te rima pauna mo ia haranga o muri iho.

(N.) NGA KOMITI MARAE.

67. Ka ahei te Kaunihera ki te tuku i katoa i tetahi ranei o ona mana i raro i nga tikanga whakahaere kua whakataketoria ake nei, ki tetahi Komiti Marae, a hei reira ka whaimana taua Komiti ki te whakahaere i aua mana i roto i tona kainga.

Ka ahei te Komiti Marae ki te whiu a ki te whaina mo te takahanga i tetahi tikanga whakahaere, engari mehemea ki te kore e utua taua whaina i roto i te takiwa i whakaritea ai, me tuku atu e te Tiamana o te Komiti te whakaatu o taua takahanga me nga kupu whakamarama o te take me te korenga i utua te whaina, ki te Tiamana o te Kaunihera.

68. Ma te Kaunihera e whakarite he whaina mo nga paero kaore i whakahuatia te whaina.

KUPU APITI.

Ki a [Ingoa].

Ahua A.

[Kainga].

TENA KOE: He tono atu tenei ki a koe kia whakapaia, kia meatia ranei e koe kia whakapaia to whare i roto i nga ra e

i muri iho i te taenga atu o tenei panui ki a koe. A he whakatupato atu tenei ki a koe, mehemea, i muri iho i te taenga atu o tenei panui ki a koe, ka kore koe e rongu, ka turi ranei koe i roto i te takiwa i whakaritea ki te whakautuki i te whakahau a tenei panui, tera koe e whiua kia utu i te moni kia kaua e neke atu i te kotahi pauna.

I tuhia i te o nga ra o , 19 .
[Hiiri.] Tiamana [Karakara ranei] o te Kaunihera
[o te Komiti Marac ranei].

Ahua B.

RAIHANA HOOKA.

Kia mohio koutou kua whakamanaia a , he tangata harihari taonga hei hokohoko, ki te hoko haere i ona taonga i roto i nga kainga Maori o te takiwa o te Kaunihera o Wairoa mo te tau kotahi timata atu i tenci ra.

I tukua i raro te hiiri o te Kaunihera Maori o te Takiwa Maori o Wairoa, i te o nga ra o , 19 .

[Hiiri.] Tiamana [Karakara ranei] o te Kaunihera.

Ahua C.

RAIHANA PIRIOTE.

Kia mohio nga tangata katoa kua whai raihana a ki te whakahaere i tetahi whare-pirioke i mo te tau kotahi i muri iho i te ra o tenei raihana, i raro i te mana o nga tikanga-whakahaere a te Kaunihera.

I tukua i raro i te hiiri o te Kaunihera Maori o te Takiwa Maori o Wairoa, i te o nga ra o , 19 .

[Hiiri.] Tiamana [Karakara ranei] o te Kaunihera.

I paahitia enei tikanga-whakahaere i te hui o te Kaunihera Maori o te Takiwa Maori o Wairoa, i tu ki Dargaville i te 2 o nga ra o Maehe, 1921, a i tukua atu i raro i te hiiri o te Kaunihera.

[Hiiri.] NUTANA TEPANA TAURERE, Tiamana.

Ina hoki te hainatanga a te Kawana-Tianara i tenei ra, 10 o nga ra o Oketopa, 1921.

J. G. COATES, Minita mo nga Mea Maori.

PANUITANGA KOOTI WHENUA MAORI.

Kooti Whenua Maori ki Kihipane a te 14 o nga ra o Tihema, 1921.

Tari Kooti Whenua Maori,
Kihipane, 18 o Noema, 1921.

HE panuitanga tenei kia mohiotia ai ka tu te Kooti Whenua Maori ki Kihipane a te 14 o nga ra o Tihema, 1921, ki te whakawa ki te uiui hoki i nga tikanga o nga tono e mau i te Kupu Apiti i raro iho nei. Ki te kore te Kooti e tu a taua ra ka tu a muri tata atu ina watea i etahi atu o ona raruraru.

[Kihipane, 1921-31.] H. HAAWI, Teputi Kai-rehita.

Sitting of the Native Land Court at Gisborne on 14th December, 1921.

Registrar's Office,
Gisborne, 18th November, 1921.

NOTICE is hereby given that the matters mentioned in the Schedule hereunder written will be heard by the Native Land Court sitting at Gisborne on the 14th day of December, 1921, or as soon thereafter as the business of the Court will allow.

JNO. HARVEY, Deputy Registrar.

[Gisborne 1921-31.]

KUPU APITI. (SCHEDULE.)

TONO WHAKAWA WEHEWEHE. (APPLICATIONS FOR PARTITIONS.)

Nama. (No.)	Kai-tono. (Applicant.)	Te Ingoa o te Whenua. (Name of Land.)
749	Wetini Rikirangi	Kaiti 337, Tekiona (Section) 1, Rota (Lot) 7.
750	George H. Lysnar	Papawhariki 2 me (and) 4.
751	Taare Kurumoa	Ruaotaua 6.
752	Wiremu Kouka ma (and others)	Takopa 2.
753	Ramari Kopua	Whangara K 2A 4.

ERA ATU TONO. (OTHER APPLICATIONS.)

Nama. (No.)	Kai-tono. (Applicant.)	Te Ingoa o te Whenua. (Name of Land.)	Te Ahua o te Tono. (Nature of Application.)
754	Te Kai-tiaki Maori (the Native Trustee)	Okahuatuu 1A	Kia kimihia ko wai ma nga tangata e tika ana ki nga moni kapeneheihana e £23 kei te kai-tono e pupuri ana To determine who are the persons entitled to £23 compensation money held by the applicant.
755	{ Hapi Kutia .. .. . { Ani Karaka	Paremata 2F 9 .. .. . " 1F 10	Whakawhiti .. .. . Exchange.
756	Rua Paraone	Paremata 3, 4, 6A, 7B, 7C, me (and) Mangaheia 2D	Kia whakaturia he kai-tiaki mo Heni Paraone, ara Heni Moanaikauria Paraone, he tamaiti Trustee for Heni Paraone, alias Heni Moanaikauria Paraone, minor.

TONO WHAKATU KAI-RIWHI KI NGA PAANGA WHENUA. (APPLICATIONS FOR SUCCESSION.)

Nama. (No.)	Kai-tono. (Applicant.)	Te Ingoa o te Whenua. (Name of Land.)	Te Tangata kua Mate. (Name of Deceased.)
757	Moana Pere me (and) Kani Pere	Toreohaua 18A	Arapera Pere.
758	Maata Pokai	Whakaumu B	Arapeta Pokai.
759	Manapouri te Rito	Ohuia 3 me (and) 4	Emera te Rito.
760	Turuki Pere	Mirimiri 2E 1	Eruera Paraone ara (or) Eruera Pepl.
761	"	Matawhero 3B	"
762	"	Ruaohinetu 1B 2	"
763	"	Arai-Matawai	"
764	"	Okirau	"

TONO WHAKATU KAI-RIIWHI KI NGA PAANGA WHENUA. (APPLICATIONS FOR SUCCESSION—continued)

Numa. (No.)	Kai-tono. (Applicant.)	Te Ingoa o te Whenua. (Name of Land.)	Te Tangata kua Mate. (Name of Deceased.)
765	Turuki Pere	Paokahu 4	Eruera Paraone ara (or) Eruera Pepi.
766	"	Awapuni	" .. .. .
767	"	Whaitiri 1	" .. .. .
768	Mere Honehana	Arai-Matawai	Eru Honehana.
769	Taka Mihaere	Tauwharetoi 1D	Erina Wairama are (or) Rina Wairama.
770	"	Whakaongaonga 2E	" .. .. .
771	Tuteari Kingi	Toreohaua 18A	Hau Kingi.
772	"	" 18A	Hiria Kingi.
773	Manapouri te Rito	Kopua C	Kahu te Rito.
774	"	Nuhaka 2B 2G me (and) 2B 2A	" .. .. .
775	"	Ohuia 3 me (and) 4	" .. .. .
776	Hinerakakao Kerekere	Kumukumu	Karaitiana te Eke.
777	Kerei Karena	Arai-Matawai me (and) Kahaaturia A	Karena Taranui ara (or) Tuhi-poto.
778	Tuteari Kingi	Toreohaua 18A	Makeke Kingi.
779	"	" 18A	Maraea Kingi.
780	Kurumoa Westrup	Tahora 2c 3	Matene Karo.
781	Matene Kaipau	Te Kuri 1	Mehaka Kaipau.
782	Whare Carroll	Aohuna	Mere Katene.
783	"	Awapuni 1A 1	" .. .. .
784	"	Mirimiri 2E 1	" .. .. .
785	Hikitia Potae	Marau	Miria Taramea.
786	Maata Pokai	Poroporo 4	Nopera Pokai.
787	"	Whakaumu B	" .. .. .
788	"	Tapuaeroa 2A 2C	" .. .. .
789	Tangi Pahemata	Hinewhaki 3A me (and) 3B	Pahemata Niwha.
790	"	Hinewhaki Rawhiti (East) 1	" .. .. .
791	Maata Pokai	Poroporo 4	Peta Haenga.
792	Hinerakakao Kerekere	Kumukumu	Piriniha te Eke.
793	Materoa Huuka	Nuhaka 2F 2B, 2B 2A, 2B 2F	Pura Renata.
794	"	Rangaiohinehau 4B 1	" .. .. .
795	"	Takararoa 2	" .. .. .
796	Erena Wainohu	Nuhaka 2B 2A me (and) 2B 2C	Rawinia Mangaruhe.
797	George H. Lysnar	Papawhariki 2 me (and) 4	Rewi Haapu.
798	Te Wharengao Waana	Taringamotuhia 1 me (and) 2	Rewi Takataka.
799	Taka Mihaere	Tauwharetoi 4B	Rina Waiparae.
800	W. P. Mitchell	Hereheretau B 9B	Riria Waata.
801	Hirini Kara	Kinikini	Ruira Kingi.
802	Tuteari Kingi	Toreohaua 18B	Taru Kingi.
803	Mako Tawhi	Tutuotekaha 1B 4	Teira Waiothinrau.
804	Tangi Pahemata	" 2C	Tini Pahemata.
805	Hirini Kara	Waipaoa 5B	Topira Tapahi.
806	Manapouri te Rito	Nuhaka 2B 2A me (and) 2B 2C	Tuihana te Rito.
807	"	Ohuia 3 me (and) 4	" .. .. .
808	Wetini Rikirangi	Whakaongaonga 1	Waaka Puakanga.
809	William Arthur	Ohinekura B	Waaka Taketake.
810	"	Kourateuwhi 1B 3B	" .. .. .
811	"	Kopuatarakihi 1D 4	" .. .. .
812	"	Te Kuri	" .. .. .
813	"	Mangatuna 1D 2C	" .. .. .
814	"	Arai Matawai	" .. .. .
815	"	Kaiaua 2D	" .. .. .
816	Hemi Wiremu Iretooro	Papawhariki 2 me (and) 4	Wiremu Iretooro.
817	Paetai Wirihana	Kopua C	Wiremu Wirihana.

Whakaatu tangohanga Tamaiti Whangai i raro o Wahi IX o te Ture Whenua Maori, 1909.

Tari Kooti Whenua Maori o Ikaroa, Poneke, 22 o Noema, 1921.

HE panuitanga tenei kia mohiotia ai kua hangaia e te Kooti Whenua Maori i raro i nga tikanga o te Ture Whenua Maori, 1909, tetahi ota tangohanga tamaiti

hei tamaiti whangai, e whakamaramatia nei te ahuatanga o taua ota e te Kupu Apiti i raro nei.

H. H. KINGI, Kai-rehita.

KUPU APITI.

MATUA whangai: Beatrice Harnden (nee Hawkins). Tamaiti whangai: Mary Beatrice te Whero.

WHAKAHAERE WHENUA MAORI.

Huinga o te Poari Whenua Maori o te Takiwa o Ikaroa.

Poneke, 23 o Noema, 1921.

HE panuitanga tenei kia mohiotia ai ka tu he huinga o te Poari Whenua Maori o te Takiwa o Ikaroa ki Hebitingi a te Taite, te 8 o nga ra o Tihema, 1921, a te 10.30 o nga haora i te ata, ki te uiui i nga take e whakahuatia ana i roto i te Kupu Apiti ki raro nei, me era atu take e whakatakotoria tikatia mai ana ki tonu aroaro.

H. H. KINGI, Kai-rehita.

Meeting of the Ikaroa District Maori Land Board.

Wellington, 23rd November, 1921.

NOTICE is hereby given that a sitting of the Ikaroa District Maori Land Board will be held at Hastings on Thursday, the 8th day of December, 1920, at 10.30 o'clock in the forenoon, to consider the matters mentioned in the Schedule hereunder written and such other matters as may be lawfully brought before it.

H. S. KING, Registrar.

KUPU APITI. (SCHEDULE.)

TONO KIA WHAKATUTURUTIA NGA TUKUNGA WHENUA. (APPLICATIONS FOR CONFIRMATION OF ALIENATIONS.)

Nama. (No.)	Nama o te Pukapuka. (Record No.)	Te Ahua o te Tuku. (Nature of Alienation.)	Te Ingoa o te Whenua. (Name of Land.)	Nga Ingoa o nga Tangata e whai Tikanga ana. (Names of Parties.)	
				Nga Tangata e tuku atu ana. (Alienors.)	Nga Tangata e tango mai ana. (Alienees.)
1	446	He rihi (lease)	Pukerowhitu 2F	Whaitiri Puhara	Joseph Craig.
2	482	"	" 2F	Waarū Kani ma (and others)	"
3	487	He hoko (transfer)	Tiratu 2B 6	Waimatao Raihana	"
4	488	"	Karamu C 1	Tiaki Kapereira	Alice Gundersen.
5	494	"	Tiratu 2B 3	Te Ao Hoera	Hera Hamlin.
6	539	He mokete (mortgage)	Oringiwaiaruhe 1B 3, 4C	Karaitiana Wirihana	Alice Gundersen.
7	543	He rihi (lease)	Tiratu 2B 6	Waimatao Raihana	Williams me (and) Kettle (Limited).
8	544	He hoko (transfer)	Moteto A	Paea Tiaho mo (and others)	Alice Gundersen.
9	S.I. 273	He mokete (mortgage)	Otago Heads 11	Nani Ellison	William Kelly.
					Alfred James.

TONO KIA WHAKAAR TE POARI KIA WHAKAWHITIA TE RIHI O TETAHI WHENUA HERE. (APPLICATION FOR BOARD'S CONSENT TO TRANSFER OF LEASE OF VESTED LAND.)

Nama. (No.)	Nama o te Pukapuka. (Record No.)	Te Ingoa o te Whenua. (Name of Land.)	Nga Ingoa o nga Tangata e whai Tikanga ana. (Names of Parties.)
10	342	Tangoio Tonga (South) D	Akuhata Puna ki a (to) Nii Puna.

TONO KIA WHAKAARTEIA TE MOKETE I RARO I TEKIONA 230. (APPLICATION FOR CONSENT TO MORTGAGE UNDER SECTION 230.)

Nama. (No.)	Nama o te Pukapuka. (Record No.)	Te Ingoa o te Whenua. (Name of Land.)	Nga Ingoa o nga Tangata e whai Tikanga ana. (Names of Parties.)	
			Te Tangata o tuku Mokete atu ana. (Mortgagor.)	Te Tangata o tango Mokete mai ana. (Mortgagee.)
11	538	Oringiwaiaruhe 1B 3, 4G	Karaitiana Wirihana	Williams me (and) Kettle (Limited).

Huinga o te Poari Whenua Maori o te Takiwa o Tairawhiti.

Kihipane, 17 o Noema, 1921.

HE panuitanga tenei kia mohiotia ai ka tu he huinga o te Poari Whenua Maori o te Takiwa o Tairawhiti ki Kihipane a te Wenerei, te 14 o nga ra o Tihema, 1921, a te 10 o nga haora i te ata, ki te uiui i nga take e whakahuatia ana i roto i te Kupu Apiti ki raro nei, me era atutake e whakatakotoria tikatia ana i tona aroaro.

H. HAAWI, Teputi Kai-rehita.

Meeting of the Tairawhiti District Maori Land Board.

Gisborne, 17th November, 1921.

NOTICE is hereby given that a sitting of the Tairawhiti District Maori Land Board will be held at Gisborne on Wednesday, the 14th day of December, 1921, at 10 o'clock in the forenoon, to consider the matters mentioned in the Schedule hereunder written, and such other matters as may be lawfully brought before it.

JNO. HARVEY, Deputy Registrar.

KUPU APITI. (SCHEDULE.)

TONO KIA WHAKATUTURUTIA NGA TUKUNGA WHENUA. (APPLICATIONS FOR CONFIRMATION OF ALIENATIONS.)

Nama. (No.)	Nama o te Pukapuka. (Record No.)	Te Ahua o te Tuku. (Nature of Alienation.)	Te Ingoa o te Whenua. (Name of Land.)	Nga Ingoa o nga Tangata e whai Tikanga ana. (Names of Parties.)	
				Nga Tangata e tuku atu ana. (Alienors.)	Nga Tangata e tango mai ana. (Alienees.)
1	1052 S	He hoko (sale)	Paeoa 1C	Hikihiki Wharekura	Tame Kara ma (and another).
2	1069 S	"	Kaupapa 1A	Epiniha Waikare	Tiakiwhare Paraone.
3	1070 S	"	Wharekahika 18D	Paretio Pereto	The Hicks Bay Farmers Meat Company (Limited).
4	1071 S	"	Takopa 2	Wi Patene ma (and others)	Edwin P. Roberts.
5	1072 S	"	Waituhi 1B	Rongowhakaata Halbert	Robert H. Shanks.
6	1073 S	"	Toreohaua 18B	Rongowhakaata Arapeta ma (and others)	"
7	1074 S	"	" 18A	"	"
8	1075 S	"	Whetumatarau 7B 39	Maaka Tauranga	Harry K. Hovell.
9	1076 S	"	Kourateuwahi 1E 2	Wi Hekopa, tamaiti (jun.)	Mary E. Maude.
10	1077 S	"	" 1E 1B 2	Po Rakaitapu	"
11	1078 S	"	" 1E 1B 1	Hariata Tautau	"
12	1079 S	"	Awapuni 1A 2B	Miriama Taipari ma (and another)	The Poverty Bay Golf Club.
13	522 L	He rihi (lease)	Whetumatarau 7B 4	Kurata Ngatai Mahue	John T. Harvey.
14	523 L	"	Mirimiri 2E 2	Raniera Tamitami ma (and others)	Pare Keiha.
15	647 M	He mokete (mortgage)	Tawapata Raki (North) 1 me (and) 2, Tekiona (Section) 6	Niri Whaanga	Matene Whaanga.

TONO KIA WHAKAAETIA TE MOKETE I RARO I TEKIONA 230.
(APPLICATION FOR CONSENT TO MORTGAGE UNDER SECTION 230.)

Nama (No.)	Nama o te Pukapuka. (Record No.)	Te Ingoa o te Whenua. (Name of Land.)	Nga Ingoa o nga Tangata e whai Tikanga ana. (Names of Parties.)	
			Te Tangata e tuku Mokete atu ana. (Mortgagor.)	Te Tangata e tango Mokete mai ana. (Mortgagee.)
16	646 M	Tawapata Raki (North) 1 me (and) 2, Tekiona (Section) 6	Niri Whaanga	Matene Whaanga.

TONO KIA WHAKAAETIA nga TUKUNGA WHENUA I RARO I TEKIONA 298.
(APPLICATIONS FOR CONSENT TO ALIENATIONS UNDER SECTION 298.)

Nama (No.)	Nama o te Pukapuka. (Record No.)	Te Ahua o te Tuku. (Nature of Alienation.)	Te Ingoa o te Whenua. (Name of Land.)	Nga Ingoa o nga Tangata e whai Tikanga ana. (Names of Parties.)	
				Nga Tangata e tuku atu ana. (Alienors.)	Nga Tangata e tango mai ana. (Alienees.)
17	648 M	He rihi (lease)	Tokata 2c 2	Hera Pukahuma (and others)	Noema te Ngahue.
17A	651 M	He hoko (sale)	Nuhaka 2e 3c 2	Erina Mataira	Ema Mitchell.

TONO KIA HUIHUI MAI nga TANGATA I RARO I WAHI XVIII o TE TURE WHENUA MAORI, 1909.
(APPLICATION TO SUMMON MEETING OF OWNERS UNDER PART XVIII OF THE NATIVE LAND ACT, 1909.)

Nama (No.)	Nama o te Pukapuka. (Record No.)	Te Ingoa o te Whenua. (Name of Land.)	Te Ahua o te Tuku. (Nature of Proposed Alienation.)
18	676 M	Waiohiorore B 2	He hoko atu ki a Turuki Pere ma .. Sale to Turuki Pere and another.

ERA ATU TONO. (OTHER APPLICATIONS.)

Nama (No.)	Nama o te Pukapuka. (Record No.)	Te Ingoa o te Whenua. (Name of Land.)	Te Ahua o te Tono. (Nature of Application.)
19	649 M	Mohaka 13e	Tuku rihi i raro i Wahi XVI ki a Maharata Kiiwhi, ara Ngarangione, ma Issue of lease under Part XVI to Kiiwhi, or Ngarangione, and another.
20	650 M	Tapuihikitia C	Kia whakaae te Poari mo te Takiwa o te Tairawhiti kia karangatia he huihuinga o nga tangata no rotou te whenua ki te whiriwhiri i tetahi motini e hoki ai te whenua ki nga tangata whai paanga For the consent of the Tairawhiti District Maori Land Board to the calling of a meeting of owners to consider a proposed resolution to revest the land in the Native owners.

Panuitanga o nga Huihuinga o nga Tangata no ratou nga Whenua Maori i raro i Wahi XVIII o te Ture Whenua Maori, 1909.

REKUREIHANA NAMA 52.

HE whakaatu atu tenei na te Poari Whenua Maori o te Takiwa o Waikato-Maniapoto ko nga huihuinga i raro i nga tikanga o Wahi XVIII o te Ture Whenua Maori, 1909, o nga tangata no ratou nga whenua e mau nei i roto i te rarangi tuatahi o te Kupu Apiti i raro iho nei, ka tu ki nga kainga kua tuhia nei ki te rarangi tuarua, a nga ra me nga wa kua tuhia nei ki te rarangi tuatoru me te rarangi tuawha, ki te whiriwhiri i nga tikanga o nga motini e mau nei i roto i te rarangi tuarima o taua Kupu Apiti.

I tuhia ki Akarana i tenei te 21 o nga ra o Noema, 1921.

C. E. MAKOMIKI, Perehitini.

KUPU APITI.

Rarangi Tuatahi.	Rarangi Tuarua.	Rarangi Tuatoru.	Rarangi Tuawha.	Rarangi Tuarima.
Wharepuhunga Nama 13	Parawera	Paraire, 9 o Tihema, 1921	10 o nga baora i te ata	Ko taua whenua me hoko ki te Karana mo te moni e £60.
Mangamahoe D 1	Kihikihi	.. .. .	10.30 o nga baora i te ata	Ko taua whenua me hoko ki a Andrew Karl mo te moni o te wariu a te Kawanatanga.
Rota 119, Parihi o Tamahere	Morrinsville	.. .. .	2 o nga baora i te awatea	Ko taua whenua me hoko ki a Arthur Pretty mo te moni £15 i te eka.
Rota 127, Parihi o Tamahere	.. .. .	.. .. .	.. .. .	(1.) Ko taua whenua me hoko ki a Tom W. Platt mo te moni o te wariu a te Kawanatanga.
Rota 104B, Parihi o Tamahere	.. .. .	.. .. .	.. .. .	(2.) Ko taua whenua me hoko ki a Harry Robinson mo te moni o te wariu a te Kawanatanga.
Te Au-o-Waikato A 5c 2 (wahi)	.. .. .	.. .. .	.. .. .	Ko taua whenua me hoko ki a Harry Robinson mo te moni e £250.
Whatitokorua B (wahi)	.. .. .	.. .. .	.. .. .	Ko taua whenua me hoko ki a William McPherson mo te moni £1,500.
				Ko taua whenua me hoko ki a F. H. Barnett mo te moni £11 i te eka.

HE PANUITANGA KI TE IWI MAORI.

Tari o te Minita o te Ora mo te Katoa,
Poneke, 10 o Aperira, 1919.

I TE ekenka mai i nga motu o tawhiti ki enei motu i mua tata ake nei o te mate rewharewha uruta (*influenza epidemic*) he tino maha nga tangata o te iwi Maori me te iwi Pakcha i hingahinga i taua mate. Kei tupono tera ano taua mate e hoki mai, notemea kua pera hoki ki etahi atu motu. Na reira ko tatou me noho i runga i te tupato me te noho tiaki ki taua mate. Ko te huarahi marama ia he whakapai i nga kainga he tahi he horoi i nga whare he koko i nga paru me nga kino ka hari ki wahi ke kia mamao atu i nga kainga Maori me nga taone. Ki taku whakaaro hoki me karanga he huihuinga ki ia takiwa ki ia takiwa a kia whakaturia he Komiti mo ia kainga huihuinga hei whakahau kia whakaritea nga tikanga horoi i nga whare a hei tahi i nga kainga kia takoto pai ai kia takoto ma ai. Me tahi ia whare ia ruuma kia ma rawa, ko nga puehu me nga paru me koko ki waho ka tapuke atu. Ko nga paru hoiho kau ranei me whakawhaiti ka tahu ai ki te ahi. Ko nga whare me nga taiepa poaka me whakapai ka tahi kia ma, ko nga paru me tapuke atu. Ko nga paru manu katoa me tapuke atu. Ko nga puna wai me nga korere wai me pai tonu te tiaki kei taka he kino he paru ranei ki roto, kei tae ranei he manu he kararehe ranei ki reira inu wai ai a ka kino te wai.

Me whakarite ki ia kainga ki ia kainga he whare hei hohi-pera mo te tupono rawa ake o te hoki mai o taua mate e noho rite ana he whare motuhake hei takotoranga turoro, e watea ana ki tahaki ke o te nuinga o nga tangata. Ina tupono ki taua wa me waiho kia kotahi tonu he tangata hei tomo ki

roto ki taua whare ara ko te tangata e whakaritea ana hei kai-tiaki mo taua whare.

Mehemea ka rite a ka hangai hoki te whakahaere i enei tikanga katoa e tino mohio ana au e kore e rite te whiu a taua mate a muri ake nei ki tona whiu i tona taenga mai ka hori ake nei. Na reira, ka inoi ahau ki nga rangatira Maori katoa me te iwi nui kia tahuri kia awhina i tenei mahi tino nui. Kua e waiho kia eke rawa mai te hoa riri ki runga ki te pae ka korikori ai. I tawhiti ano ia e haere ana mai e hopu ana to runga ki te patu. To patu ki to runga mau ai inaianei.

G. W. RUSSELL,
Minita mo te Tari Whakaora.

T. H. A. VALINTINE,
Apiha Tumuaki o te Tari Whakaora.

CONTENTS.

LANDS—	PAGE
Proclaiming Native Land to be Crown Land	641-642
NOTICES—	
Wairoa Maori Council By-laws	642-646
Sitting of the Native Land Court at Gisborne	646-647
Adoption of a Child	647
Meetings of Maori Land Boards—	
Ikaroa District	647-648
Tairawhiti District	648-649
Meetings of Assembled Owners, Waikato-Maniapoto District	649
Precautions regarding Influenza	650

I taia i runga i te Mana o te Kawanatanga o Niu Tireni, e MAKAHIA MAAKA, Kai-ta a te Kawanatanga, Poneke.